

EL CARLISME.

És un moviment polític sorgit el 1833 entorn del plet dinàstic plantejat en la successió a la corona d'Espanya a la mort de Ferran VII. Va defensar el drets del germà d'aquest, l'infant Carles Maria Isidre de Borbó i els seus descendents a ocupar el tron i, alhora, va canalitzar un corrent d'opinió antiliberal, amb programes basats en l'Antic Règim: monarquia absoluta i manteniment de la preponderància de l'Església, resumits en el lema *Déu, Pàtria i Furs*.

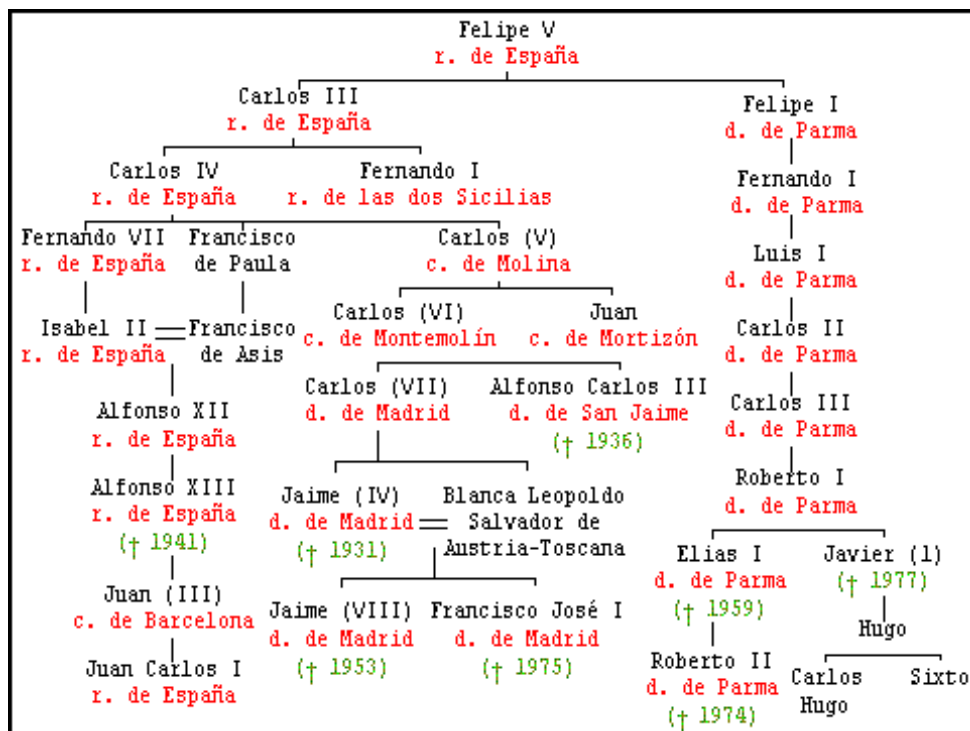
La qüestió successòria.

El 1830, el naixement d'una filla del rei, Isabel, va provocar un greu conflicte a la successió al tron. La Llei Sàlica, d'origen francès i implantada per Felip V a Espanya el 1713, impedia l'accés al tron a les dones. El 1789 les Corts van aprovar, a instàncies de Carles IV, una Pragmàtica Sanció que la derogava, encara que no es va publicar. Ferran VII, influït per la seva esposa Maria Cristina, la va publicar aleshores, el 1830. El naixement, poc després, de la princesa Isabel va provocar la reacció dels carlins, que es van negar a acceptar la nova situació (consideraven que Ferran VII no tenia potestat legislativa suficient per adoptar aquest acord sense consultar les corts) i van influir, el 1832, sobre el monarca greument malalt, perquè la Llei Sàlica fos reinstaurada. Aquí podem explicar una anècdota històrica bastant coneguda:

El 14 de setembre de 1832, quan el rei estava greument malalt (a la Granja de Sant Ildefons), a conseqüència del mal de gota que tenia, diversos cortesans carlins van convèncer al ministre Calomarde (ministre de Gràcia i Justícia) per a què obligués al rei a signar un decret derogatori de la Pragmàtica Sanció, entrant així novament en vigor la Llei Sàlica. En presència d'altres ministres, Calomarde va aconseguir que el rei estampés un esgrigot il·legible. Mentre el rei semblava que agonitzava, els carlins van intentar donar un cop de palau a la Granja de Sant Ildefons, que va fracassar. El germà petit del rei, Francesc de Paula, que era liberal i maçó, es va presentar allí en companyia de la seva esposa, Lluïsa Carlota. Aquesta, sabent que el ministre Calomarde era el que més podia influir en la reina per a què cedís a les demandes de Carles Maria Isidre i fes firmar al rei, es va encarar amb Calomarde. Quan va tenir l'original a les seves mans, el va tirar a les flames de la xemeneia; en intentar salvar-lo del foc el ministre, la dama de la família reial (que havia d'anar en guants blancs) li va donar una sonora bufetada. En Calomarde va respondre en els següents termes: "Señora, manos blancas nunca ofenden".

A darrera d'aquesta disputa per la successió hi havia una lluita per imposar un model de societat. Al voltant de Carles s'hi van aplegar les forces partidàries de l'Antic Règim, que s'oposaven a qualsevol forma de liberalisme. Maria Cristina va comprendre que, si volia salvar el tron per la seva filla, havia de buscar suports en els sectors més propers al liberalisme. Nomenada regent mentre durés la malaltia del rei, va formar un nou govern de caire reformista, va decretar una amnistia que va representar la tornada de 10.000 exiliats liberals i es va preparar per enfrontar-se als carlins. Després d'una breu recuperació, Ferran VII va recaure i va morir el 29 de setembre de 1833, reafirmant en el seu testament la seva filla Isabel, de tres anys d'edat, com a hereva del tron, i nomenant Maria Cristina com a regent fins a la majoria d'edat de la seva filla Isabel. El mateix dia, Carles es va proclamar rei amb el nom de Carles V i va començar l'aixecament absolutista. Era l'inici de la primera guerra carlina.

Aquest moviment carlí recollia la tradició d'una sèrie de temptatives anteriors (Regència d'Urgell, Guerra dels Malcontents, etc.) i la del moviment dels *apostòlics*, que ja havien postulat la candidatura del germà de Ferran VII i que tenia característiques absolutament absolutistes, en contrast amb la tendència vagament liberal dels últims anys de Ferran VII.

Ideologia i suport.

El carlisme, tradicionalista i antiliberal, va englobar una part de la noblesa rural, la majoria del clergat i una base social camperola de les zones rurals del País Basc, Navarra i àmplies zones de Catalunya, Aragó i València. El suport pagès es pot explicar perquè la seva situació, almenys inicialment, havia empitjorat amb la liquidació de l'Antic Règim. El carlisme va estar sotmès a una forta influència clerical que va afectar tant les seves formulacions doctrinals com la seva tàctica política, dominada per les intrigues i la inèpcia de la camarilla apostòlica que voltava Carles V. Un altre factor que també va fer guanyar adeptes al carlisme, tant a Catalunya com al País Basc, va ser la qüestió foral. Enfront del centralisme modernitzador dels liberals, els carlins es van presentar com a defensors del foralisme i de totes les peculiaritats econòmiques del sistema tradicional. Sota el lema carlí de "Déu, Pàtria i Furs" es van agrupar els defensors de la legitimitat de la monarquia absoluta, de la preeminència de l'Església catòlica, i de la conservació del sistema foral particularista.

A l'altre bàndol, la causa isabelina va comptar des del començament amb tots aquells que formaven part de l'aparell de la monarquia borbònica (alta noblesa, funcionaris, jerarquia militar...). A més, molt aviat la regent Maria Cristina es va veure obligada a apropar-se als liberals, per tal de defensar el tron d'Isabel II davant del carlisme. La noblesa esperava de la seva fidelitat poder mantenir el predomini econòmic i la propietat de les seves terres; la burgesia aspirava a endegar les reformes liberals desitjades des del 1812; finalment, la base popular de les ciutats o del camp esperava millorar una situació de misèria i marginació, en accedir a les llibertats polítiques i a les reformes econòmiques proposades pel liberalisme.

Les guerres carlines.

Al llarg del segle XIX van haver-hi tres guerres carlines. La més important va ser la primera, del 1833 al 1839; la segona, la guerra dels Matiners (1846-1849), va afectar només a Catalunya; i la tercera, del 1872 al 1876, quan el carlisme es va revifar després de la marxa d'Isabel II. Com ja s'ha comentat, la guerra no va ser només un conflicte purament dinàstic sinó que n'amagava un altre de més transcendent: la lluita entre l'Antic Règim, defensat pels carlins, i el liberalisme, defensat pels isabelins. El triomf d'aquests darrers va fer possible la implantació d'un règim liberal a Espanya.

PRIMERA GUERRA CARLINA (1833-1839).

L'aixecament carlí es va iniciar a Catalunya pocs dies després de la mort de Ferran VII, i va ser, com a la resta de les zones carlines (País Basc, Aragó...), minoritari i marginal al començament. A poc a poc, però, l'agitació es va anar estenent i, a partir de 1835, aprofitant que el gros de l'exèrcit isabelí es trobava a Navarra i al País Basc lluitant contra el considerable exèrcit carlí comandat pel general Zumalacàrregui, els carlins catalans es van reorganitzar, van aconseguir controlar una bona part de la Catalunya interior i de la muntanya tortosina, on van enllaçar amb les partides de Ramon Cabrera, que actuava a la zona del Maestrat i del Baix Aragó. Sota la direcció de Cabrera es van iniciar incursions pel litoral valencià i cap a l'any 1838 es va arribar a reunir un exèrcit de més de 15.000 homes. Per contra, al nord-est les tropes liberals van anar recuperant ciutats i es va fer evident la impossibilitat d'un triomf carlí.

A la resta d'Espanya els carlins no van arribar a controlar ni una sola gran ciutat, ni van aconseguir d'estendre el conflicte al conjunt del territori. Van controlar l'àmbit rural al nord, utilitzant majoritàriament una tàctica de guerrilles, sota la forma de partides de soldats comandades per un cap. Això, juntament al fet que a les partides carlines s'hi van agrupar molts "fora de la llei" (per la paga donada pels carlins), va fer que es perpetressin actes més propis de la delinqüència rural o del bandolerisme que no pas de la guerra convencional.

El dirigent militar carlí Zumalacàrregui va aconseguir organitzar un exèrcit a la zona del País Basc i Navarra, on hi havia més adeptes al carlisme, però la seva mort durant el setge de Bilbao (1835) va deixar sense direcció l'exèrcit carlí, que va ser progressivament acorralat per les forces liberals comandades pel general Espartero. El fracàs de l'expedició carlina a Madrid, en la qual va participar el mateix Carles (1837), va marcar l'inici de la fi del carlisme des del punt de vista militar.

Amb el Conveni de Bergara (1839), un acord entre el govern liberal i els dirigents carlins, es va acabar la guerra al front basconavarrès, a canvi del manteniment dels furs i de la inclusió de les tropes carlines a l'exèrcit. A Catalunya, la guerra es va acabar l'estiu del 1840, quan les principals partides guerrilleres van ser reduïdes.

El 1845 Carles Maria Isidre va abdicar en el seu fill Carles Lluís (1818-61), que va assumir els títols de Carles VI i de comte de Montemolín. La situació semblava propícia a la conciliació dinàstica, ja que les diferències ideològiques semblaven atenuar-se, especialment des de l'ascensió dels moderats al poder (1843), que va inaugurar un període de tranquil·litat pública i de garanties per a l'església i la propietat. Alguns intel·lectuals tradicionalistes però fidels a Isabel II (Jaume Balmes, Juan Donoso Cortés, Antoni Aparicio Guijarro) van propugnar el matrimoni entre la reina i Carles VI com a solució. La frustració d'aquest projecte va crear les condicions polítiques per a un nou conflicte bèl·lic (Segona Guerra Carlina o Guerra dels Matiners, 1846-49) i, fracassat aquest, per a nous aixecaments (Aixecament Carlí, del 1855, i l'Ortegada, el 1860).

SEGONA GUERRA CARLINA. LA GUERRA DELS MATINERS (1846-1849).

Els aixecaments carlins es van revitalitzar a Catalunya a partir del 1846 i van donar origen a la guerra "dels Matiners". Les causes de l'aixecament cal cercar-les en la combinació d'una crisi agrària produïda per un seguit de males collites que van fer augmentar el preu del pa i que van agreujar les condicions de vida de les classes populars, amb una crisi conjuntural de la indústria tèxtil, que va provocar un greu malestar a les ciutats. El signe diferenciador de la guerra dels Matiners va ser que, al tradicional aixecament camperol, s'hi va afegir la revolta dels sectors urbans, mobilitzats pel jove Partit Demòcrata. La millora de les condicions econòmiques i l'increment dels efectius militars a Catalunya va poder acabar la revolta l'any 1849, però no va donar solució a allò que l'havia provocada.

*Mort Carles Lluís sense fills (1861), la successió als drets dinàstics pertocava al seu germà Joan de Borbó, home liberal de conviccions, que va ser obligat a abdicar, el 1868, en el seu fill **Carles Maria dels Dolors de Borbó**, Carles VII, segons la numeració carlina, d'acord amb la doctrina sostinguda per la princesa de Beira, muller de Carles V i mare de Joan, segons la qual els principis (legitimitat d'exercici) són superiors al dret d'herència (legitimitat d'origen). Carles VII, que va assumir el títol de duc de Madrid, va ocupar la direcció del carlisme en el moment de la Revolució de Setembre. Una bona part de la dreta catòlica, fins aleshores unida a Isabel II, es va integrar al carlisme, però va introduir-hi una direcció favorable a la classe dominant més immobiliària. D'aquest sector (nous carlins) en va formar part el grup d'intel·lectuals (com Francisco Navarro Villoslada, Ramón Nocedal, Antoni Aparicio i Guijarro, etc.) inspiradors de la ideologia i de la tàctica del carlisme sota Carles VII: la seva actitud ultramuntana va eliminar Ramon Cabrera del partit (1870), acusant-lo de liberal i de bel·licista, i va assolir una nodrida representació al Parlament (més de 70 diputats). Aquest reforçament del carlisme va permetre al pretendent d'iniciar (1872) la Tercera Guerra Carlina, que va coincidir amb la crisi política espanyola arran de l'entronització d'Amadeu I de Savoia.*

TERCERA GUERRA CARLINA (1872-1876).

Els sectors carlins partidaris de la via insurreccional es van tornar a alçar en armes el 1872, animats per les possibles expectatives, un cop desapareguda Isabel II, d'asseure en el tron al seu candidat Carles VII. La revolta es va iniciar al País Basc i es va estendre a Navarra i zones de Catalunya i, si bé no va constituir un veritable perill, es va convertir en un focus permanent de problemes i inestabilitat. El 1873 la proclamació de la República havia accelerat i animat el conflicte. Finalment, la Restauració borbònica al gener de 1875 va privar la causa carlina d'una bona part de la seva hipotètica legitimitat i alguns personatges històrics del carlisme van acabar reconeixent Alfons XII. A Catalunya, la guerra es va perllongar. Al llarg del 1875, la fustigació de l'exèrcit liberal, sota el comandament de Martínez Campos, va fer perdre als carlins totes les places on s'havien fet forts i també van ser vençuts els de la zona centre (País Valencià i Aragó). El 27 de febrer de 1876 Carles VII passava a França, mentre que Alfons XII entrava a Pamplona, acabant així la tercera guerra carlina.

La proclamació d'Alfons XII, fill d'Isabel II, com a rei (gener de 1875), va decidir els catòlics conservadors a desertar del carlisme, fet que va determinar en bona part la pèrdua de la guerra. Després del triomf dels alfonsins, Cándido Nocedal, antic cap parlamentari carlí, es va ocupar de reorganitzar novament el partit. Aquest havia evolucionat durant la guerra: havia atenuat el seu confessionalisme i incrementat l'orientació regionalista del moviment. A Catalunya va adoptar una actitud pro autonomista, representada del setmanari "Lo Mestre Tites", i el 1876 va ser creat el portaveu del carlisme català, el diari "El Correo Catalán". Mort Cándido Nocedal (1885), el carlisme va sofrir la dissidència dels anomenats integristes (1888), dirigits pel fill d'aquell, Ramón Nocedal, tendència d'extrema dreta que va proclamar el regnat de Crist i va prescindir del rei.

*A Carles VII el va succeir (1909) el seu fill **Jaume de Borbó i de Parma**, duc de Madrid, en temps del qual es va produir una escissió encapçalada per Juan Vázquez de Mella, orador de gran prestigi, que va concentrar el sector més reaccionari del partit, d'actitud germanòfila durant la Primera Guerra Mundial (1914-18), i que va adoptar el nom de partit tradicionalista (agost de 1919). Aquest grup manifestà la seva oposició a la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930). La mort de Jaume (1931) i l'adveniment de la Segona República van facilitar la unió de les tres branques carlines: l'ortodoxa, la integrista i la mellista, en un partit que prengué el nom de Comunió Tradicionalista Carlina. Al mateix temps, la pretensió dinàstica va recaure sobre **Alfons Carles de Borbó i d'Àustria-Este** (1849-1936), germà de Carles VII i darrer representant directe de la dinastia carlina, home de mentalitat integrista, que va donar pas a un grup de "nous carlins" en l'administració del partit, dirigida per l'advocat sevillà Manuel Fal Conde, que va participar activament en la conspiració contra la República, sobretot organitzant requetés (força de xoc carlina, nascuda a Catalunya per a lluitar contra el Jòvenes Bárbaros d'Alejandro Lerroux), que van actuar a Navarra i a Catalunya. La participació dels requetés navarresos a la guerra civil de 1936-39 va ser important i potser decisiva al nord de la Península Ibèrica. El decret d'Unificació del 19 d'abril de 1937 va unir el partit carlí amb els altres de l'Espanya nacionalista en un moviment polític únic sota la denominació de Falange Española Tradicionalista y de las JONS. La resistència a acceptar aquesta decisió va fer que Fal Conde s'exiliés a Portugal. D'altra banda, mort Alfons Carles I sense descendència, el plet successori va tornar a obrir-se. Designat regent el príncep **Xavier de Parma**, la majoria s'hi va adherir; un sector minoritari es va decidir pels drets de Joan de Borbó i Battenberg, fill d'Alfons XII; un altre sector, igualment restringit, es va inclinar per un nét de Carles VII, Carles d'Habsburg-Lorena i de Borbó, que va prendre el nom de Carles VIII.*

El 1952, el "regent" Xavier va ser proclamat rei pels seus seguidors, i el sector del carlisme vinculat als Parma va emprendre un important viatge organitzatiu i ideològic que el portaria a constituir el Partit Carlí (1965, presidit per Carles Hug de Borbó-Parmà), a definir-se com a socialista i a enfrontar-se obertament amb el règim de Franco. Per altra banda, i deixant de banda l'apropiació de la simbologia carlina per part d'organitzadors d'ultra dreta com Fuerza Nueva, els antics col·laboracionistes amb el franquisme es van aplegar (1974) en la Hermandad del Maeztrazgo i van donar suport a la monarquia de Joan Carles I des de posicions catòlicoconservadores. Un nucli integrista centrat a Catalunya, que des del 1958 i per iniciativa de Maurici de Sivatte i de Bobadilla va rebutjar l'autoritat de Xavier de Parma, havia creat la Regència Nacional i Carlista d'Estella i, el 1978, es va reorganitzar sota el nom d'Unión Carlista. En fi, cal esmentar la Comunió Tradicionalista, fracció extremista encapçalada per Sixt de Parma, que va adquirir una trista notorietat en promoure els sagnants fets de Montejurra el 1976.

*Havent gaudit, sota la direcció de **Carles Hug**, d'una certa presència pública durant la transició a la democràcia, el Partit Carlí va entrar el 1980 en una crisi irreversible, que va possibilitar (1984-85) el reagrupament de les restes de les diverses famílies carlines sota pautes més tradicionals (catolicisme, foralisme, corporativisme, etc.). L'actual Partit Carlí té en comú amb l'ideari original poc més que una denominació comú.*

Pretendents carlins al tron d'Espanya

Carles Maria Isidre de Borbó

Madrid 1788 - Trieste 1855

Pretendent carlí a la corona d'Espanya amb el nom de *Carles V*. Fill de Carles IV i germà de Ferran VII. Durant la Guerra del Francès residí a Valençay fins el 1814, que retornà a la Península Ibèrica i fou nomenat general de brigada de carrabiners. El 1823 començà d'agrupar els elements absolutistes més radicals (apostòlics), descontents de l'actitud moderada de Ferran VII després del Trienni Liberal, i tres anys després ja era cap visible d'aquesta fracció. El 1830 reconegué la Pragmàtica Sanció, però la reacció dels seus partidaris determinà el govern d'obligar-lo a marxar a Portugal. Mort Ferran VII, no reconegué Isabel II i llançà un manifest (1 d'octubre de 1833), pel qual s'intitulava rei, i immediatament esclatà la Primera Guerra Carlina (1833-40). L'entrada de les tropes isabelines l'obligà a anar-se'n a Anglaterra (tractat d'Évora-Monte, 1834); el mateix any aconseguí de tornar a la Península Ibèrica (juliol del 1834) i residí a Navarra durant la guerra (en maig-juliol del 1837 féu una expedició a Catalunya amb el seu exèrcit, i a Solsona fou rebut pels bisbes de Lleida i Solsona). El conveni de *Bergara* (1839) l'obligà a anar a França; residí a Bourges, on abdicà a favor de Carles Lluís, comte de Montemolín (1845); utilitzà des d'aleshores el títol de *comte de Molina*.

Carles Lluís de Borbó i de Bragança

Madrid 1818 - Brunse, Estíria 1861

Comte de Montemolín, pretendent carlí a la corona d'Espanya (1845) amb el nom de *Carles VI*. Era fill de l'infant Carles (-Maria Isidre), fundador del carlisme. Estava disposat a pactar amb el liberalisme, i hom intentà el seu casament amb la reina Isabel II. Jaume Balmes prestà suport a aquest projecte. Durant els seus anys de rei pretendent tingué lloc a Catalunya la Segona Guerra Carlina, i el 1860 portà a terme una rebel·lió militar des de Sant Carles de la Ràpita. Fet aleshores presoner i condemnat a mort, renuncià al tron (Tortosa, 23 abril 1860) i fou indultat, però davant les pretensions del seu germà Joan Carles, invalidà la renúncia.

Joan Carles de Borbó i de Bragança

Aranjuez 1822 - Brighton, Anglaterra 1877

Comte de Montizón. Pretendent carlí al tron d'Espanya. Fill segon de l'infant Carles Maria Isidre (Carles V). Després de la renúncia a la corona feta pel seu germà, el comte de Montemolín (Carles VI), s'erigí en cap de la dinastia carlina i proposà a les corts l'establiment d'un règim més liberal que no el d'Isabel II. El seu germà anul·là la renúncia; en morir aquest (1861) el succeí en les pretensions al tron, però acatà Isabel II. Els seus drets dinàstics passaren al seu fill Carles Maria dels Dolors (Carles VII).

Carles (-Maria dels Dolors) de Borbó i d'Àustria-Este

Ljubljana, Eslovènia 1848 - Varese, Llombaràdia 1909

Pretendent carlí a la corona d'Espanya amb el nom de *Carles VII*. Duc de Madrid. Nét de Carles Maria Isidre de Borbó i nebot del comte de Montemolín. El 1866 es casà amb Margarida de Borbó, filla del duc de Parma, i reorganitzà el carlisme. En el seu primer manifest polític (1869) prometé la defensa de la unitat religiosa, la descentralització política i el proteccionisme econòmic. El mateix 1869 féu un intent militar a favor de la causa carlina i disposà de la col·laboració de Ramon Cabrera. El 1872 impulsà la lluita carlina que s'estenia a Catalunya —on prometé derogar el decret de Nova Planta—, al País Basc i a Navarra, lluita que continuà després de la proclamació d'Alfons XII (1874) i s'acabà el 1876. Un any després reorganitzà de nou el partit. El 1900 tingué lloc un nou petit intent militar a Badalona en defensa de la seva causa. El succeí com a pretendent el seu fill Jaume de Borbó i de Borbó-Parma.

Jaume de Borbó i de Borbó-Parma

Verey, Suïssa 1870 - París 1931

Duc de Madrid. Pretendent carlí a la corona d'Espanya amb el nom de *Jaume III*, fill del pretendent carlí Carles VII. Féu estudis militars a Àustria i ingressà a l'exèrcit rus, amb el qual participà en la guerra russojaponesa (1904). A la mort de Carles VII (1909), proclamà els seus drets a la corona d'Espanya i reorganitzà el carlisme. Als Països Catalans, especialment al Principat, tingué nombrosos partidaris, anomenats *jaumins*. Durant la Primera Guerra Mundial fou partidari dels aliats i estigué confinat a Àustria. El 1918 publicà un manifest en el qual desautoritzava els carlins que s'havien declarat partidaris dels alemanys. Aquest fet motivà una escissió del carlisme, dirigida per Juan Vázquez de Mella, que, amb el nom de *tradicionalisme*, se separà de l'obediència al pretendent. No contragué matrimoni. El 1931, proclamada la República Espanyola, féu un pacte amb Alfons XIII per traspassar la solució del plet dinàstic a la decisió d'unes corts representatives.

Alfons Carles de Borbó i d'Àustria-Este

Londres 1849 - Viena 1936

Anomenat *duc de San Jaime*. Pretendent carlí a la corona d'Espanya, amb el nom d'*Alfons Carles I*, germà de Carles VII. El 1871 es casà amb Maria de les Neus de Bragança, infanta de Portugal, que l'acompanyà quan fou designat general en cap de les forces de Catalunya (1872-76) en el curs de la Tercera Guerra Carlina. El 1931, en morir sense fills el seu nebot Jaume, es convertí al seu torn en pretendent. Trencà les negociacions que aquell havia iniciat amb el destronat Alfons XIII i es mostrà d'acord amb l'entrada dels carlins a l'alçament del 1936. En morir sense fills, deixà per resoldre l'afer de la seva successió.

Xavier de Borbó-Parma

Camaiore, Lucca 1889 - Cuera, cantó dels Grisons 1977

Duc de Parma (1974-77). Fill del duc Robert I i de la seva segona muller, Maria Antònia de Portugal. Succeí el seu nebot Robert II com a duc de Parma i cap d'aquesta casa ducal. Durant la Primera Guerra Mundial fou oficial d'artilleria de l'exèrcit belga, i participà amb el seu germà Sixt en les negociacions secretes entre el seu cunyat, l'emperador Carles I d'Àustria, i els aliats. Pretengué durant un quant temps el tron de França i escriví articles i algun llibre fent valer els orígens francesos de la seva família. El 1936, en morir Alfons Carles de Borbó, darrer representant de la dinastia carlina espanyola, que era casat amb una germana de la seva mare, el nomenà regent de la Comunió Tradicionalista, per tal que en el termini més curt de temps nomenés la persona amb més drets a la corona espanyola. Durant la guerra civil espanyola, com a cap de la junta militar carlina, s'adherí a l'*alzamiento nacional* del 1936, i el 1937 manifestà la seva adhesió a Franco, però el 1945 signà un manifest demanant-li que es retirés. A la Segona Guerra Mundial organitzà a França un nucli de resistència antialemanya, i fou deportat a camps de concentració. El 1952 fou proclamat rei a Barcelona per un grup de partidaris seus. El 1972 delegà les seves funcions de la causa carlina en el seu fill gran, Carles Hug, en favor del qual renuncià el 1975 els seus pretesos drets a la corona espanyola.

Carles d'Habsburg-Lorena i de Borbó

Viena 1909 - Barcelona 1953

Fill petit de l'arxiduc Leopold Salvador d'Àustria-Toscana i de Blanca de Borbó, filla del pretendent carlí Carles de Borbó i d'Àustria-Este, duc de Madrid. Després de la Primera Guerra Mundial es traslladà a Barcelona. El 1931 tornà a Àustria, on participà en la *Heimwehr*. Després de l'*Anschluss*, residí a Itàlia. El 1938 es casà morganàticament i perdé el títol d'arxiduc d'Àustria. Naturalitzat espanyol, el 1945 encapçalà els carlins que rebutjaven Xavier de Parma i reivindicà, en contra de la llei sàlica, la corona espanyola amb el nom de Carles VIII, intitulant-se, a més, duc de Madrid. Li foren tolerades activitats polítiques, principalment a Catalunya, organitzades pels seus seguidors, (*octavistes* o *carlesoctavistes*). Fou enterrat a Poblet

Carles Hug de Borbó-Parma

París 1930

Pretendent carlí al tron espanyol. Fill gran de Xavier de Borbó-Parma. S'establí a Espanya el 1957, participà en les concentracions anuals de Montejurra i fou expulsat per les autoritats franquistes el 1968, a causa de la seva activitat política. El 1975 rebé la successió dinàstica del seu pare; dos anys després esdevingué cap de la casa ducal de Parma i, retornat legalment a l'estat espanyol el 1977, encapçalà la renovació del *Partit Carlí*, però els repetits fracassos electorals d'aquest el mogueren, el 1980, a apartar-se'n. És autor de *La vía carlista al socialismo autogestionario* (1977). El 1981 es divorcià de la princesa Irene dels Països Baixos, amb la qual s'havia casat el 1964. El seu germà **Sixt de Borbó-Parma** (Pau 1940) pretengué (1976) la successió i s'enfrontà amb ell en els fets de Montejurra.